

Tàrraco: del naixement a la decadència:
Fundació i consolidació de Tàrraco (217 – 45 a.C.) - La plenitud de la ciutat romana– Decadència de la ciutat (S. III - V)– Per a saber-ne més

TÀRRACO: del naixement a la decadència

Fundació i consolidació de Tàrraco (217 - 45 a.C.)

Durant la Segona Guerra Púnica, el general Gneu Corneli Escipió ocupà l'estratègic turó on hi havia situat el poblat iber de Tàrakon. Li calia una base d'operacions que resultés idònia com a lloc de descans, refugi i organització, que fos fàcil de defensar i que comptés amb la possibilitat de situar-hi un port. El primer establiment militar prengué el nom de Tàrraco i acabà per integrar-se en el dispositiu operacional de l'exèrcit de la República de Roma.

La guerra amb el cartaginesos finalitzà, però el domini romà va haver de fer front, pocs anys després, a la revolta de les tribus íberes, que al 197 a.C. van acabar derrotades per Ponci Cató. Aconseguida la pacificació d'un ampli territori, es donaven les condicions perquè Tàrraco complís altres funcions a més de les militars. Així, esdevingué terminal de les rutes marítimes establertes des de la península italiana, dels camins que s'endinsaven cap al nord oest d'Hispania i dels que unien la Gàl·lia i el sud de la península. A més d'un nus de comunicacions, era un important nucli mercantil, burocràtic i polític.

Durant l'època republicana, Tàrraco era, possiblement, una ciutat federada amb Roma i capital de la Hispania Citerior. Juli Cèsar, també possiblement, li canvià l'estatut jurídic pel de colònia. A partir d'aleshores el nom oficial de la ciutat va ser *Colonia Iulia Urbs Triumphalis Tarraco*.

La plenitud de la ciutat romana

L'any 27 a.C. August reorganitzà les províncies; la Hispania Citerior canvià de límits, però Tàrraco en continuà com a capital. El governador, amb la categoria de cònsol, residia a la capital i era la màxima autoritat de la província. Al seu torn, les províncies estaven dividides en *conventus iuridici*, que eren districtes per a l'administració de justícia.

L'estructura administrativa de la ciutat era com la d'altres ciutats provincials de dret romà. Les assemblees populars escollien anualment els magistrats municipals (duumvirs, edils, qüestors...) i els decurions formaven el consell municipal, que tenia funcions deliberants. Els càrrecs eren ocupats per l'aristocràcia local i també, sobretot des del

temps d'August, per una nova classe formada per mercaders rics, que podien haver nascuts lliures o ser lliberts. Un graó més avall, hi trobem petits artesans, botiguers... o funcionaris de categoria menor. En un altre estrat, hi havia el proletariat urbà i els jornalers lliures. A tot plegat, i per tancar l'estructura social, hi hem d'afegir els esclaus, tant els de servei domèstic com els que treballaven al camp o als tallers urbans.

Els romans respectaven la religió dels conquerits, però a Tàrraco, els indígenes romanitzats adoptaren la religió dels dominadors, ja que fins ara no s'han trobat restes de divinitats indígenes. En instaurar-se l'Imperi s'establí el culte a l'emperador, a través del qual es feia present a les províncies el poder i domini de la metròpoli. Una àmplia organització d'assemblees s'estenia per tot l'imperi. Als municipis hi havia una corporació sacerdotal, els augustals, que en acabar el període d'exercici, formaven l'orde dels sevirsals. Un any després de la mort d'August, Tàrraco posà en circulació monedes amb el perfil del temple que la ciutat havia dedicat a l'emperador. Els déus romans eren objecte de culte, segons es desprèn de les restes arqueològiques: hi trobem Mart, Venus, Minerva, Mercuri, Juno, Neptú, el geni de la ciutat i, naturalment, Júpiter. Testimonis epigràfics i escultòrics posen de manifest l'existència de culte a déus orientals, frigis i egipcis com Isis, Serapis, Attis... prova que Tàrraco comptava amb una important colònia nord-africana i oriental.

Decadència de la ciutat romana S. III-V

A la segona meitat del segle II es van començar a notar les primeres dificultats econòmiques i a mitjans del segle següent Tàrraco es va veure afectada de ple per la crisi. La població es contragué i el camp i la producció latifundista prengueren rellevància davant la ciutat. La inestabilitat general comportà la reducció del comerç marítim i al 259-260 un contingent de francs devastà les vil·les del voltant i els suburbis de la ciutat. Tàrraco es recuperà lentament, al compàs de la reobertura de les rutes comercials africanes i orientals. L'estabilització política dels mandats de Dioclecià (284-305) i Constantí (307-337) va afavorir la recuperació. La vil·la de Centcelles és testimoni de la presa de l'època.

Al voltant de l'any 360 Tàrraco fou assaltada i presa pels germànics. Els darrers anys del segle IV foren de certa calma i prosperitat, a les quals va posar fi una nova invasió vers l'any 400. La població disminuí i la zona alta del turó, per raons de seguretat, tornà a ser un nucli clos i emmurallat.

La primera notícia relacionada amb el cristianisme a Tàrraco és del 257 i fa referència a la mort del bisbe Fructuós i els seus diaques, Eulogi i Auguri. Les seves restes foren enterrades a la vora de la Via Augusta, prop del Francolí, en un lloc on més tard es bastí una església, que a finals del segle VI fou abandonada. Algunes consultes fetes al Papa posen de manifest que en el segle V, l'Església de Tarragona estava investida d'autoritat metropolitana a Hispània.

BIBLIOGRAFIA

- ALFÖLDY, Géza: *Tarraco*. Tarragona : Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, 1991
- AQUILLUÉ, Xavier [et al]: *Tarraco Guia Arqueològica*. Tarragona : El Mèdol, 1991
- ARRAYÁS MORALES, Isaías. *Morfología histórica del territorio de Tàrraco s. III-I a.C.* Barcelona . Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2005
- FERRÉ I BOSCH, Maria Antònia. *Història de Tarragona una ciutat mediterrània*. Tarragona : Arola, 2006
- JORDÀ FERNÁNDEZ, Antoni Ma. *Història de la ciutat de Tarragona*. Valls. Cossetània, 2006
- RECASENS I COMES, Josep Maria: *La ciutat de Tarragona*. Barcelona : Barcino, 1966
- RECASENS I COMES, Josep Maria: *La fundació de Tarragona a la historiografia*. Tarragona : Cercle d'Estudis Històrics i Socials "Guillem Oliver" del Camp de Tarragona, 2007
- ROVIRA I GÓMEZ , Salvador-J.: *Breu Història de Tarragona*. Tarragona : Òmnium Cultural del Tarragonès, 1984
- *Tàrraco la ciutat*. Tarragona: Museu d'Història de Tarragona, 2006.

PER SABER MÉS SOBRE LA HISTÒRIA DE TÀRRACO

[Data de consulta: 10 de setembre de 2007]

- Consulteu també el catàleg del Fons Local de la Biblioteca a:
<http://cultura.gencat.net/BPTARRAGONA/abwebp.exe/LL11/G0>

Simulacra romae, imagini di Roma

Consorcio Urbium Hispaniae Romanae

<http://www.cervantesvirtual.com/portal/simulacraromae/>

Web de les ciutats europees que foren capital de província en època romana:

Roma, Tàrraco (Tarragona), Emèrita Augusta (Mèrida), Còrduba (Còrdoba), Carthago Nova (Cartagena), Bracara (Braga), Narbo (Narbona), Lugdunum (Lyon), Burdigalia (Burdeus), i Regio Venetia (Província de Venèzia)

* En català, castellà i anglès

Al voltant de la història de Tàrraco, hi trobareu:

- Un resum històric de la ciutat:
<http://www.cervantesvirtual.com/portal/simulacraromae/tarraco/historia.htm>
Els orígens de la ciutat – Kesse/Tàrraco, la ciutat republicana – La colònia Tàrraco – Els monuments del culte imperial – La Tàrraco altimperial – La Tàrraco baiximperial

- Detallada cronologia amb els principals esdeveniments des dels inicis i fins el S.VIII:
<http://www.cervantesvirtual.com/portal/simulacraromae/tarraco/crono.htm>
- Extensa bibliografia classificada per èpoques i temes
<http://www.cervantesvirtual.com/portal/simulacraromae/tarraco/biblio.htm>
- Una selecció d'articles a text complet
<http://www.cervantesvirtual.com/portal/simulacraromae/tarraco/online.htm>

Biblioteca Digital Tarraconense

<http://www.bibliodt.org>

La Ciutat de Tarragona, de Josep Maria Recasens i Comes

Llibre digitalitzat per Manel Sanromà

<http://www.bibliodt.org/bdt/l1ibres/l1ibres/tarragona/welcome.html>

Primer volum d'una sèrie de dos llibres sobre la història de la ciutat de Tarragona. Aquest volum conté una síntesi geogràfica, històrica i econòmica de la ciutat de Tarragona fins el segle XV.

Al voltant de la història de Tàrraco, hi trobareu:

- Capítol IV: La ciutat romana: A) Fundació i expansió (segles II i III a.C.)
<http://www.bibliodt.org/bdt/l1ibres/l1ibres/tarragona/capitols/cap4.html>
- Capítol V: La ciutat romana: B) Plenitud (Segles I i II)
<http://www.bibliodt.org/bdt/l1ibres/l1ibres/tarragona/capitols/cap5.html>
- Capítol VI: La ciutat romana: C) Decadència (Segles III i IV)
<http://www.bibliodt.org/bdt/l1ibres/l1ibres/tarragona/capitols/cap6.html>

Biblioteca Digital Tarraconense

<http://www.bibliodt.org>

Tarraco, de Adolf Schulten

<http://www.bibliodt.org/bdt/l1ibres/l1ibres/tarraco/welcome.html>

Història de la ciutat de Tarragona fins el segle IV, amb plànols i fotografies.

Al voltant de la història de Tàrraco, hi trobareu:

- Capítol IV: Tarraco romana
<http://www.bibliodt.org/bdt/l1ibres/l1ibres/tarraco/capitulos/romana.html>

Museu d'Història de Tarragona

Ajuntament de Tarragona.

<http://www.museutgn.com>

* En català, castellà i anglès

Al voltant de la història de Tàrraco, hi trobareu:

- Història de la ciutat, des de la romanitat passant per l'edat mitjana, moderna i contemporània

Museu Nacional Arqueològic de Tarragona

Generalitat de Catalunya.

<http://www.mnat.es>

* En català, castellà i anglès

Al voltant de la història de Tàrraco, hi trobareu:

- Breu resum de la història de la ciutat romana (fins el S.VIII), dins l'exposició virtual: 'Tàrraco'
<http://www.mnat.es/cat/tarraco/index.html>

PER SABER MÉS SOBRE L'ÈPOCA DE TÀRRACO I DELS ROMANS

[Data de consulta: 10 de setembre de 2007]

Museu d'Història de Catalunya

http://www.mhcat.net/oferta_museal/exposici_permanent/les_arrels

L'hora de Roma i la romanitat són sales virtuals del Museu d'Història que mostren la petja de la cultura romana a Catalunya.

Idus: el imperio romano

<http://www.imperioromano.com>

Portal dedicat a la història de l'imperi romà, amb cronologies i les biografies dels emperadors.

culturaclasica.com : la web del mundo grecolatino en español

Asociación Cultural Culturaclásica.com

<http://www.culturaclasica.com>

Notícies sobre tot el relacionat amb la cultura clàssica, cinema històric, festivals de teatre grecollatí... També conté informació sobre la vida i cultures greco-romanes

Los ingenieros romanos

<http://usuarios.lycos.es/jorgespl/>

Enginyeria romana en general. Tècniques de construcció, materials, fotografies, glossari i bibliografia

La cocina romana

http://culturaclasica.iespana.es/culturaclasica/cocina_romana/COCINA.htm

Web preparada pel Departament de Clàssiques, IES Ausias March, Manises.

dearqueología.com

<http://www.dearqueologia.com>

Recull articles sobre temes d'arqueologia. Inclou una secció dedicada al món romà

Històries de Catalunya

<http://www.tvcatalunya.com/historiesdecatalunya/cronologia/cronologia.htm>

Web del programa de TV-3 amb síntesi del guió, descripció de personatges, espais i documents. Inclou informació sobre els capítols dedicats a la conquesta romana, la romanització i el Baix Imperi romà